

جغرافیای طبیعی بخش بیرم و تاثیر آن بر سکونت گاه‌ها

تالیف: حمزه خوشرو

نشر ایراهستان

۱۳۹۳

سرشناسه:	خوشرو، حمزه ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور:	جغرافیای طبیعی بخش بیرم و تاثیر آن بر سکونتگاهها/ مولف: حمزه خوشرو.
مشخصات نشر:	لامرد: نشر ایراهستان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۱۹۸ ص: مصور، جدول
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۶۴-۳-۶
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	جغرافیای طبیعی—ایران—بیرم
موضوع:	انسان—ایران—بیرم—سکونتگاهها
موضوع:	بیرم—جغرافیا
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۳ خ ۹/ب ۲۸۸ GB
رده‌بندی دیویی:	۹۱۵/۵۶۲۵۳
شماره کتابشناسی ملی:	۲۴۴۵۶۴۱

انتشارات ایراهستان

نام کتاب: جغرافیای طبیعی بخش بیرم و تاثیر آن بر سکونتگاهها

مؤلف: حمزه خوشرو

ناشر: انتشارات ایراهستان

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۶۴-۳-۶

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲۱

مقدمه

فصل اول: موقعیت جغرافیایی بیرم

۲۳

۱-۱ موقعیت ریاضی

۲۴

۲-۱ موقعیت نسبی

فصل دوم: زمین شناسی بخش بیرم

۲۹

۱-۲ زمین شناسی

۳۱

۱-۱-۲ منشاء زمین ساختی منطقه بیرم

۳۳

۲-۱-۲ موقعیت زمین شناسی و زمین ساختی منطقه

۳۵

۳-۱-۲ چینه شناسی

۳۶

۱-۳-۱-۲ سازند بختیاری

۳۷

۲-۳-۱-۲ سازند آغا جاری

۳۷

۳-۳-۱-۲ سازن میشان

۳۸

۴-۳-۱-۲ سازند گچساران

۳۹

۵-۳-۱-۲ سازند آسماری جهرم

۳۹

۶-۳-۱-۲ سازند گورپی

۴۰

۷-۳-۱-۲ سازند بنگستان

۴۰

۱-۷-۳-۱-۲ سازند گروه خامی

۴۰

۲-۷-۳-۱-۲ سازند سرمه

- ۴۱ ۴-۱-۲ اشکال اولیه ساختمانی
- ۴۲ ۱-۴-۱-۲ چین‌ها
- ۴۵ ۲-۴-۱-۲ درزها
- ۴۷ ۵-۱-۲ ارتباط شبکه آب‌ها با ساختمان زمین‌شناسی
- ۴۸ ۲-۲ توپوگرافی و شیب

فصل سوم: ژئومرفولوژی منطقه بیرم

- ۵۱ ۱-۳ ژئومرفولوژی منطقه بیرم
- ۵۴ ۱-۱-۳ ژئومرفولوژی ساختمانی
- ۵۶ ۲-۱-۳ ژئومرفولوژی اقلیمی
- ۵۷ ۳-۱-۳ ژئومرفولوژی دینامیک
- ۵۸ ۱-۳-۱-۳ انتقال و حمل مواد توسط آب
- ۶۰ ۲-۳-۱-۳ انتقال و حمل مواد توسط باد
- ۶۱ ۳-۳-۱-۳ نقش انسان در فرسایش
- ۶۱ ۴-۱-۳ اشکال حاصل از فرایند های ژئومرفولوژی
- ۶۲ ۱-۴-۱-۳ ارتفاعات
- ۶۲ ۲-۴-۱-۳ تپه‌ها
- ۶۲ ۳-۴-۱-۳ دشت‌های دامنه‌ای
- ۶۴ ۴-۴-۱-۳ شوره یا شورک
- ۶۴ ۵-۴-۱-۳ واریزه‌های سنگی
- ۶۴ ۶-۴-۱-۳ اراضی پست
- ۶۴ ۷-۴-۱-۳ دشت‌های سیلابی
- ۶۴ ۸-۴-۱-۳ مخروط‌افکنه‌ها
- ۶۵ ۹-۴-۱-۳ دره‌های انحلالی (کلاسیک)

- ۶۶ ۳-۱-۴-۱۰ تنگه‌ها
- ۶۶ ۳-۱-۴-۱۱ گسل‌ها

فصل چهارم: اقلیم (آب و هوای بیرم)

- ۷۱ ۴- اقلیم
- ۷۲ ۴-۱ عوامل موثر بر اقلیم
- ۷۵ ۴-۲ عناصر اقلیمی
- ۷۵ ۴-۲-۱ دما
- ۷۹ ۴-۲-۲ رطوبت نسبی هوا
- ۸۰ ۴-۲-۳ بارش
- ۸۲ ۴-۳ بارندگی در منطقه بیرم
- ۸۴ ۴-۳-۱ تجزیه و تحلیل بارندگی سالانه با توجه به تغییرات زمانی
- ۸۵ ۴-۳-۲ سیل خیز بودن منطقه
- ۸۵ ۴-۴ باد
- ۸۸ ۴-۵ تبخیر
- ۸۸ ۴-۵-۱ روش تشتک تبخیر
- ۸۹ ۴-۶ نوع اقلیم منطقه
- ۹۰ ۴-۶-۱ روش دومارتن
- ۹۱ ۴-۶-۲ روش آمبرژه
- ۹۲ ۴-۷ تاثیر اقلیم بر معماری سکونت‌گاه‌ها

فصل پنجم: هیدرولوژی منطقه بیرم

- ۹۵ ۵- هیدرولوژی
- ۹۵ ۵-۱ منابع آب
- ۹۷ ۵-۱-۱ آب‌های سطحی

- ۹۷ ۲-۱-۵ سیستم حرکت آب‌های سطحی
- ۹۹ ۲-۵ آب‌های زیر زمینی
- ۱۰۸ ۱-۲-۵ بررسی علل شوری و پایین بودن کیفیت آب منطقه
- ۱۰۹ ۲-۲-۵ بیلان آب در دشت بیرم

فصل ششم: خاک و پوشش گیاهی

- ۱۱۱ ۶-خاک و پوشش گیاهی
- ۱۱۲ ۱-۶ بررسی مشخصات شیمیایی خاک
- ۱۱۳ ۲-۶ بررسی مشخصات فیزیکی خاک
- ۱۱۵ ۳-۶ پوشش گیاهی
- ۱۱۶ ۱-۳-۶ پوشش گیاهی منطقه مورد مطالعه
- ۱۱۸ ۲-۳-۶ علل تخریب پوشش گیاهی
- ۱۲۰ ۳-۳-۶ راه‌حل‌های مناسب جهت جلوگیری از تخریب پوشش گیاهی
- ۱۲۰ ۴-۶ کشاورزی
- ۱۲۲ ۱-۴-۶ تاثیر منابع آب بر توان‌های کشاورزی منطقه

فصل هفتم: بیرم در گذر تاریخ

- ۱۲۵ ۷-بررسی سابقه تاریخی بیرم
- ۱۲۸ ۱-۷ جغرافیای شهر بیرم
- ۱۲۸ ۱-۱-۷ خصوصیات فضای کالبدی شهر بیرم

فصل هشتم: ارتباط ژئومورفولوژی و تراکم جمعیت منطقه

- ۱۳۳ ۸-بخش جمعیتی منطقه
- ۱۳۳ ۱-۸ ارتباط ژئومورفولوژی و تراکم جمعیت منطقه
- ۱۴۲ ۲-۸ تاثیر ژئومورفولوژی بر جمعیت
- ۱۴۳ ۳-۸ احداث راه‌های ارتباطی

- ۱۴۴ ۸-۳-۱ راه‌های ارتباطی و دسترسی به آبادی‌های پیرامون
- ۱۴۸ ۸-۳-۲ تاثیرات ژئومرفولوژی در پراکندگی روستاهای بیرم
- ۱۴۹ ۸-۳-۲-۱ عوامل موثر ژئومرفولوژی در استقرار سکونت‌گاه‌ها
- ۱۵۴ ۸-۳-۲-۲ ارتباط شیب و مرفولوژی در طراحی سکونت‌گاه‌ها
- ۱۵۶ ۸-۳-۲-۳ توپوگرافی و ناهمواری‌ها
- ۱۵۹ ۸-۴ بررسی چگونگی سوانح طبیعی در منطقه بیرم
- ۱۶۰ ۸-۴-۱ نقش مرفودینامیک سیلاب‌ها
- ۱۶۷ ۸-۴-۲ نقش ژئومرفولوژی زمین‌لرزه‌ها در توسعه شهری
- ۱۶۹ ۸-۴-۳ نقش باد غالب در منطقه
- ۱۷۱ ۸-۴-۴ تاثیر حرکات دامنه‌ای در عمران و توسعه شهر بیرم
- ۱۷۴ ۸-۴-۵ ریزش و اثرات تخریبی آن در جاده‌ها
- ۱۷۴ ۸-۵ بررسی عوامل انسانی در توسعه منطقه
- ۱۷۵ ۸-۵-۱ نقش انسان در تغییر فیزیکی منطقه
- ۱۷۷ ۸-۶ مشخصات مکان‌یابی در کاربری مسکونی
- ۱۸۰ ۸-۶-۱ هدایت و توسعه شهر به سمت یک سلسله مراتب شبکه خیابانی
- فصل نهم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها**
- ۱۸۱ ۹-۱ تحلیل نتایج در مورد منطقه بیرم
- ۱۸۱ ۹-۱-۱ محدودیت‌های اقلیمی
- ۱۸۲ ۹-۲ پاسخ به سوالات
- ۱۸۳ ۹-۳ آزمون فرضیه‌های تحقیق
- ۱۸۴ ۹-۴ نتیجه‌گیری
- ۱۸۵ ۹-۵ پیشنهادها
- ۱۸۶ ۹-۵-۱ راه‌های جلوگیری از پایین رفتن سفره‌های آب زیرزمینی

- ۱۸۷ ۲-۵-۹ مشکلات و تنگناها در مورد اراضی کشاورزی
- ۱۸۸ ۳-۵-۹ راهکارهایی جهت توسعه فضای سبز در اقلیم‌های خشک
- ۱۸۸ ۴-۵-۹ روش‌های کاهش خسارت ناشی از زمین‌لرزه
- ۱۹۰ ۵-۵-۹ راه‌های کاهش خسارت ناشی از وقوع سیل
- ۱۹۱ ۶-۹ موانع توسعه منطقه بیرم
- ۱۹۲ ۱-۶-۹ محدودیت امکان توسعه در رابطه با ارتفاعات
- ۱۹۳ ۲-۶-۹ مشکلات و راهکارهای توسعه زیر ساخت‌ها
- ۱۹۵ منابع

- ۷۷ ۱-۴ دمای هوا در ایستگاه لار
- ۷۸ ۲-۴ دمای ماهانه و سالانه هوا در ایستگاه
- ۸۳ ۳-۴ آمار بارندگی در حوزه بیرم و اطراف
- ۸۷ ۴-۴ سرعت متوسط باد در ایستگاه لار
- ۸۸ ۵-۴ تشک تبخیر
- ۹۰ ۶-۴ اقلیم نمای دومارتن
- ۹۲ ۷-۴ موقعیت بیرم در اقلیم نمای آمبروزه
- ۱۱۸ ۱-۶ پوشش گیاهی در لارستان
- ۱۳۴ ۱-۸ تحولات جمعیت و خانوار در نقاط شهری
- ۱۳۵ ۲-۸ جمعیت شهرستان لار به تفکیک شهری و روستایی
- ۱۳۶ ۳-۸ مشخصات جغرافیایی دهستان‌های بخش بیرم
- ۱۳۷ ۴-۸ تعداد و تحولات جمعیت در دوره‌های مختلف در بخش بیرم
- ۱۳۷ ۵-۸ نرخ رشد جمعیت در مناطق حوزه نفوذ بیرم

- ۶-۸ تعداد و بعد خانوار در آبادی‌های حوزه نفوذ بیرم ۱۳۸
- ۷-۸ تعداد و تحول جمعیت طی دوره‌های مختلف در شهر بیرم ۱۳۹
- ۸-۸ تحول ساختار جنسی جمعیت در شهر بیرم ۱۳۹
- ۹-۸ گروه‌های عمده سنی در شهر بیرم ۱۴۰
- ۱۰-۸ محاسبه جمعیت شهر بیرم در سال‌های آتی ۱۴۰
- ۱۱-۸ آمار جمعیت و خانوار شهری ۱۴۱
- ۱۲-۸ خسارات وارده به کاربریها از سیل ۷۱ در لارستان ۱۶۵
- ۱۳-۸ خسارات وارده به کاربری‌ها از سیل ۷۱ به تفکیک بخش ۱۶۶
- ۱۴-۸ میانگین سرعت و درصد باد در جهات هشتگانه در بیرم ۱۷۱

- ۱-۲ طاق‌دیس بل ۴۴
- ۲-۲ دره عمیق در مجاورت کوه گاویست ۴۴
- ۳-۲ تپه‌های مارنی در بیرم ۴۵
- ۴-۲ درز در سنگ‌ها ۴۶
- ۱-۳ عمیق بودن رودخانه ۵۲
- ۲-۳ رودخانه پل بعد از خروج از روستای آبکنه ۵۴
- ۳-۳ سنگ‌های رسوبی در جنوب شرق بیرم ۵۶
- ۴-۳ حمل مواد توسط آب ۵۹
- ۵-۳ تخریب جاده بر اثر باران ۵۹
- ۶-۳ آب جمع شده از مناطق شرق بیرم ۶۰
- ۷-۳ نمایی از ارتفاعات بل ۶۳
- ۸-۳ تپه‌های اطراف کوه بل ۶۳

- ۹-۳ دره فرسایشی ۶۶
- ۱-۵ عبور رودخانه از وسط شهر بیرم ۹۹
- ۲-۵ سطح آب زیرزمینی جهت تعیین حفر چاه ۱۰۲
- ۳-۵ انواع سفره‌های زیرزمینی ۱۰۳
- ۴-۵ نمایی از چاه در روستای آبکنه ۱۰۴
- ۵-۵ سفره‌های آب زیرزمینی ۱۰۴
- ۶-۵ نمونه‌ای از زمین‌های آبرفتی ۱۰۵
- ۷-۵ چشمه نونه دور ۱۰۶
- ۸-۵ محل ذخیره شدن آب چشمه نونه دور ۱۰۷
- ۹-۵ هدایت آب چشمه نونه دور ۱۰۷
- ۱-۶ مزرعه کنجد ۱۲۱
- ۲-۶ کشت گلخانه‌ای ۱۲۴
- ۱-۷ آرامگاه سید عقیف‌الدین شاه زندو (ع) ۱۲۷
- ۲-۷ ورودی شهر بیرم ۱۲۷
- ۳-۷ آثار خراب شده دژ قدیمی زردشت ۱۳۰
- ۴-۷ سد گلی گمپور ۱۳۰
- ۵-۷ سدگلی گمپور از نمای دیگر ۱۳۱
- ۱-۸ جاده بیرم - لامرد ۱۴۴
- ۲-۸ نمایی از روستای آبکنه در مجاورت گاوبست ۱۴۵
- ۳-۸ نمایی از کوه بل ۱۴۶
- ۴-۸ استخراج جهت جمع شدن آب قنات در شمال بیرم ۱۵۱
- ۵-۸ رودخانه پل وسط شهر بیرم ۱۶۴
- ۶-۸ رودخانه بیرم و همجواری آن با منازل مسکونی ۱۶۵

- ۱۶۷ ۷-۸ رودخانه بیرم بعد از خروج از شهر بیرم
- ۱۷۳ ۸-۸ روستای دهنو در بالای تپه
- ۱۷۴ ۹-۸ ریزش کوه در گردنه شهید باقری

- ۲۴ ۱-۱ تقسیمات ایران و موقعیت استان فارس
- ۲۵ ۲-۱ موقعیت لارستان در استان فارس
- ۲۶ ۳-۱ موقعیت بیرم در لارستان
- ۲۷ ۴-۱ موقعیت بیرم در استان و شهرستان
- ۲۸ ۵-۱ نقشه هوایی لارستان و موقعیت بیرم در آن
- ۳۳ ۱-۲ سازنده‌های زمین‌شناسی
- ۶۹ ۱-۳ گسل‌های اطراف بیرم
- ۷۹ ۱-۴ اقلیم مناطق مختلف فارس
- ۸۰ ۲-۴ حداکثر و حداقل دما
- ۸۴ ۳-۴ نقاط همبارش در فارس
- ۱۰۰ ۱-۵ حوضه آبخیز بیرم
- ۱۱۵ ۱-۶ نقشه خاک فارس
- ۱۲۸ ۱-۷ نقشه ارتفاعی
- ۱۴۳ ۱-۸ راه‌های دسترسی به بیرم
- ۱۴۹ ۲-۸ کوه‌های اطراف بیرم
- ۱۶۹ ۳-۸ گسل‌ها

مقدمه:

مطالعه و بررسی، نحوه پیدا شدن ناهمواری‌ها و تغییر شکل آنها ژئومورفولوژی نام دارد. ژئومورفولوژی از سه کلمه زمین (geo)، شکل یا پیکر (morpho)، و شناسایی (logy) تشکیل شده است. بنابراین خیلی دقیق‌تر بگوییم ژئومورفولوژی عبارتست از شناخت پیکرزمین یا پیکرشناسی زمین. جغرافیای طبیعی نیز علمی است که محیط طبیعی و تاثیرات عوامل محیطی بر زندگی و فعالیت انسان مطالعه می‌کند. ژئومورفولوژی بیشتر به پدیده‌های سطح زمین توجه دارد، بنابراین، این علم، همچون سایر علوم در حل مسائل و مشکلات منطقه نقش اساسی دارد. در این کتاب سعی شده است ویژگی‌های محدوده مورد نظر (بیرم)، نظیر، گرمی و خشکی هوا، عدم بارندگی کافی، شوری و کمبود آب، بادهای گرم تابستان و همچنین شناخت رفتار مورد هیدرولوژیکی، با عنایت به سازندهای زمین‌شناسی، کیفیت آب و خصوصیات فیزیوگرافی منطقه مطالعه همراه با سایر عوامل ژئومورفولوژی و چگونگی تاثیر آنها بر سکونت‌گاه‌ها و توسعه منطقه بیرم با استفاده از GIS مورد بررسی قرار داده و نتایج حاصل از آن در توسعه شهر بیرم و حومه ارائه شود. محدودیت توسعه و استقرار فعالیت‌های انسانی، همچنین تاثیرات توپوگرافی و ژئومورفولوژی موجود بر نحوه زندگی و طرز ساخت سکونت‌گاه‌ها از دلایل انتخاب این موضوع بوده است.

هر چند که کمبود و فقدان امکانات به خصوص آزمایشگاه خاک و منابع کافی درباره منطقه مورد مطالعه سبب شد که سفرهای متعددی به مرکز استان و مرکز شهرستان و سایر شهرستان‌ها جهت تهیه نقشه‌های پهنه‌بندی صورت گیرد. در حال حاضر این کتاب دارای ۹

فصل، ۲۲ جدول، ۳۸ عکس و ۱۶ نقشه می باشد. با توجه به اینکه هدف این کتاب آشنایی با جغرافیای طبیعی بیرم می باشد، بدین جهت از بحث درباره جغرافیای انسانی و سایر موارد پرهیز کرده ایم. امیدوارم مورد عنایت تمامی دوستان قرار گیرد و در مراحل بعد همراه و همگام با ما باشند.

حمزه خوشرو

بهار ۹۲

Hamzehhamzeh۹۳@yahoo.com

www.ketab.ir